METSÄSTÄJÄLIITTO

Vastuullinen metsästys kosteikoilla

Vastuullinen metsästys kosteikoilla
Julkaisija: Suomen Metsästäjäliitto
Teksti: Meri Ensiö
Taitto: Aste Helsinki
Paino: PunaMusta, Joensuu, 2020
Kannen kuva: Pekka Rousi

Opas julkaistaan ympäristöministeriön tuella.
Hiilineutraali painotuote.

HIILINEUTRAALI PAINOTUOTE
ClimateCalc CC-000084/FI
Punamusta Magazine

PEFC-sertifioitu
Tähän painopaperiin käytetty puu on peräisin kestävästi hoidetuista metsistä ja vaihtoehtoista kohteista
www.pefc.fi
PEFC
PEFC/02-31-151

YMPÄRISTÖMERKKI
MILJÖMÄRKT
Painotuotteet
4041-0619

Jari Niskanen

Sinisorsia kosteikolla.

ALKUSANAT

SUOMESSA pesivien vesilintujen kannat ovat taantuneet elinympäristöjen ja pesimämenestyksen heikkenemisen myötä. Kosteikot ovat muuttuneet maailmanlaajuisesti uhanalaisiksi elinympäristöiksi. Metsästyksen vaikutus kantojen taantumiseen on ollut vähäinen, mutta metsästäjien pitää ottaa yhä enemmän vastuuta taantuvien kantojen suojelusta.

Tätä opasta voivat hyödyntää kaikki, jotka haluavat edistää vastuullista vesilinnustusta.

metsastajaliitto.fi

jahtimedia.fi

KOSTEIKOT ELINYMPÄRISTÖNÄ

KOSTEIKOT ovat monimuotoisia elinympäristöjä, jotka ovat maailmanlaajuisesti uhanalaisia. Suuri osa Suomen kosteikoista on kuivattu pois maa- tai metsätalouden tieltä. Metsästäjien näkökulmasta kosteikot ovat tärkeitä, sillä ne ovat vesilintujen välttämättömiä pesimä- ruokailu- levähdys- ja sulkimisalueita. Vesilintujen lisäksi kosteikoilla elää suuri joukko muitakin eläin- ja kasvilajeja.

Kosteikot ovat vesilinnuille välttämättömiä pesimis-, ruokailu- ja levähdysalueita. Metsähanhia ja taveja ruokailemassa.

Metsästäjän tulee tutustua omaan metsästyskosteikkoonsa ja vierailla siellä pitkin kesää. Kannattaa seurata kuinka paljon lintuja ja poikueita alueella on. Tällöin voi jo alustavasti suunnitella tulevan jahtikauden metsästystä.

Kosteikon lintu- ja petotilanteen seurannan avuksi voi ottaa käyttöön riistakameran. Tämä on myös hyvä vaihtoehto, jos jahtikosteikko on kaukana kotoa. Monet kamerat lähettävät otetut kuvat suoraan haluttuun sähköpostiosoitteeseen.

Hannu Huttu

Vähenevät vesilinnut

Taantuneiden vesilintujen joukossa on erityisesti rehevien vesien vaateliaita lajeja.

Voimakkaasti taantuneet:
- Haapana
- Heinätavi
- Punasotka
- Tukkasotka
- Nokikana

Taantuneet:
- Jouhisorsa
- Lapasorsa

Putkimallisen keinopesän on todettu parantavan huomattavasti sinisorsan pesimämenestystä, sillä se muun muassa antaa hyvän suojan pedoilta.

Jaska Salonen

RIISTANHOITO

VESILINTUJEN, kuten muunkin riistan, hoito tulee tapahtua riistan ja elinympäristön ehdoilla, ei mahdollisimman suuret saalismäärät mielessä. Kosteikoilla riistanhoitoon kuuluvat elinympäristöjen hoito, pesimälaitteiden rakentaminen ja pienpetopyynti.

Keinopesät

Riistavesilintujen pesintämahdollisuuksia voi parantaa rakentamalla keinopesiä. Näitä on monenlaisia. Perinteisiä ratkaisuja ovat pesälaatikko tai pedoilta paremmin suojassa oleva pesälautta. Koloissa pesivää telkkää ajatellen voi vesistön läheisyyteen ripustaa telkänpönttöjä.

Viime vuosina suosiota on kerännyt jalustalle asetettava putkipesä, joka on helppo ja halpa rakentaa. Tarkemmat ohjeet putkipesän rakentamiseen voit katsoa videolta verkkosivulta *youtu.be/gskyYk-mTRxE*

Valmis keinopesä asetetaan sopivaan paikkaan, jossa riistavesilinnut luonnostaan pesivät ja jossa pesän ympärillä on suojana vesikasvillisuutta. Hyvälle lintukosteikolle voi asettaa useita pesiä.

Huolella rakennettu pesä kestää käytössä monta vuotta. Syksyn tultua pesän voi käydä hakemassa talvisäilytykseen ja huoltoon. Maastoon pesä palautetaan taas alkukeväällä, ennen jäiden lähtöä. Ennen innokasta pesätehtailua on syytä muistaa, että pesän asettamiseen tarvitaan maanomistajan lupa.

Pienpedot

Pienpedot, erityisesti vieraslajit supikoira ja minkki, heikentävät vesilintujen pesintämenestystä. Aktiivisella petopoistolla parannetaan vesilintujen pesintämenestystä. Satunnaisella petopyynnillä ei ole merkittävää vaikutusta, vaan pyynnin pitää olla jatkuvaa, jotta todella saavutetaan näkyviä tuloksia.

Vesilintujen kannalta tärkeintä petojen pyyntiaikaa on kevättalvi, jolloin saadaan paras mahdollinen hyöty tulevan pesinnän kannalta. Suurimmat saalismäärät sen sijaan saadaan yleensä syksyllä.

Haitallisia vieraslajeja voi metsästää monella tapaa. Tehokkainta pyynti on asiansa osaavan koiran kanssa. Supikoirajahdissa voidaan käyttää pysäyttävää koiraa tai luolakoiraa. Koiran lisäksi voidaan käyttää loukkuja ja minkin tapauksessa myös hetitappavia rautoja.

Syötiksi kelpaavat esimerkiksi kalojen tai riistan perkuujätteet. Saatavilla on myös petoja houkuttelevia kaupallisia hajusteita. Loukut ja raudat asetetaan petojen suosimille reiteille kuten vesistöjen rannoille tai supikoiran pesäluolaston lähistölle. Haitallisten vieras-

Hannu Hurtu

Vieraspetojen, eli vasemmalla sivulla olevan supikoiran ja yllä olevan minkin poistaminen on olennainen osa lintukosteikkojen riistanhoitotyötä.

petojen, eli minkin ja supikoiran pyynnissä saa käyttää myös lehtipuhallinta.

Myös rauhoittamattomia lintuja on syytä poistaa kosteikolta, jos omistaa kosteikon itse. Jos kyseessä on suuri kosteikko ja mukana on useita maanomistajia ja muita sidosryhmiä, kannattaa asiasta sopia yhdessä ja kunnioittaa muiden mielipiteitä.

Vesilintujen ruokintalautta kosteikolla. Mikäli ruokintaa tehdään, kannattaa ruoka tarjota pieninä annoksina, jottei sitä jää veteen pilaantumaan. Hyvä kosteikko houkuttelee sorsia ilman ruokintaakin.

Ruokinta

Vesilintujen ruokinnalla pyritään houkuttelemaan lintuja pesimään omalle alueelle ja parantamaan yksilöiden elinkykyä. Riistanhoidollisesta ruokinnasta on erotettava metsästystarkoituksessa toteutettava houkutteluruokinta, jolla pyritään helpottamaan metsästystä ja kasvattamaan omaa saalismäärää. Nämä kaksi voivat toteutua myös yhdessä.

Ennen ruokinnan aloittamista, tulee punnita tarkasti sen mahdollisia hyötyjä ja haittoja. Ruokinnan vaikutus ei aina ole yksiselitteisen positiivinen, vaan riippuu monista tekijöistä. Toisaalta ruokinta

Raula Särkijärvi / Vastavalo

parantaa yksilöiden kuntoa ja lisääntymismenestystä, mutta samalla se saattaa houkutella kutsumattomia vieraita ja suuret lintutiheydet edistävät loisten ja tautien leviämistä.

Paikasta riippuen ruokinta aloitetaan joko keväällä tai vähän ennen metsästyksen alkua. Kevätruokinnalla voi houkutella lintuja pesimään alueelle, mutta vain silloin, jos elinympäristö on sopiva. Liian karuille tai muutoin pesinnän kannalta huonoille alueille ei kannata kevätruokintaa perustaa, sillä alueelle houkuteltujen lintujen pesimämenestys jää heikoksi ja kokonaisvaikutus negatiiviseksi. Poikueajan ruokintaa ei suositella.

Kun houkutteluruokinta on syksyllä aloitettu, viisas metsästäjä jatkaa sitä pitkälle syksyyn ja metsästää maltilla, jolloin linnut viihtyvät alueella pitkään. Kannattaa myös muistaa, että sorsanaaraat ovat paikkauskollisia ja tulevat suurella todennäköisyydellä pesimään samaan paikkaan myös ensi vuonna.

Paras paikka ruokinnalle on kovapohjainen matalikko, jossa vettä on noin 30 senttimetriä. Ruoka kannattaa tarjoilla pinnan alta, jotta se ei houkuttele ei-toivottuja vieraita, kuten variksia. Myös ruokintalauttaa voi käyttää. Ruokaa ei tarjota kerralla suunnattomia määriä, sillä veteen pilaantumaan jäänyt ruoka heikentää veden laatua ja rehevöittää kosteikkoa.

Kiireiselle metsästäjälle toimiva vaihtoehto on ruokinta-automaatti. Joissain malleissa automaattia ja sen tilaa voi seurata mobiilisovelluksella, jolloin säästyy aikaa ja vaivaa. Yksi erinomainen vaihtoehto on myös perustaa riistapelto kosteikon yhteyteen.

Pitää muistaa, että hyvä kosteikko vetää lintuja puoleensa ilman ruokintaakin.

Jari Niskanen

Tiedon tuottaminen

Metsästäjät voivat osallistua vesilintukantoja koskevan tiedon tuottamiseen vuotuisissa vesilintulaskennoissa. Vesilintulaskenta suoritetaan toukokuussa rannoilla sijaitsevilta vakiopisteiltä tai kiertämällä vesialue veneellä tai jalkaisin. Laskettavakseen voi ottaa jo olemassa olevan vapaan pisteen tai perustaa oman. Heinäkuussa samoilla pisteillä suoritetaan poikuelaskenta.

Lisätietoja ja ohjeita laskennan suorittamisesta löytyy Luonnonvarakeskuksen ja Luonnontieteellisen keskusmuseon nettisivuilta. Myös Oma riista -palveluun kannattaa tallentaa vapaaehtoisesti saalistietoja ja kirjata ylös muita riistahavaintoja.

Juha Pesonen / Vastavalo

Vesilintulaskentoihin osallistuminen on arvokasta työtä riistantutkimuksen edistämiseksi.

Jari Niskanen

Kestävässä metsästyksessä saalismäärä mitoitetaan niin, että pyydettävää riittää tulevaisuudessakin vähintään yhtä paljon.

VASTUULLINEN VESILINNUSTUS

METSÄSTYSLAKI asettaa puitteet kaikelle metsästykselle. Laissa todetaan, että metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti siten, että riistakantoja ei vaaranneta, eikä siitä aiheudu haittaa muille ihmisille tai heidän omaisuudelleen. Käytännössä kestävä metsästys tarkoittaa metsästystä siten, ettei sillä heikennetä metsästyksen tulevaisuutta tai saaliseläinten kantojen elinvoimaisuutta.

Vesilintujen metsästys ruokinnalta on viime vuosina yleistynyt, ja ruokintojen koko kasvanut. Onnistuneelta ruokinnalta, esimerkiksi muuttoreitin varrelta, on suuri houkutus ampua ylen määrin lintuja. Kannattaa kuitenkin pitää maltti mukana jahdissa ja muistaa, että kymmenien lintujen ampuminen päivässä tyhjentää lintuvesiä, jos

Noutava koira mukaan

Vesilintujahtiin kannattaa ehdottomasti lähteä noutavan koiran kanssa, jolloin saalis saadaan talteen tiheimmästäkin kaislikosta myös hämärissä iltalennolta ammuttaessa.

Jos itsellä ei ole koiraa käytössä, kannattaa tutustua Suomen Noutajakoirajärjestön ylläpitämään Noutajapörssiin, josta metsästäjät saavat avukseen koiria ja ohjaajia.

ei omalta alueelta, niin jostain muualta. Metsästys tulee kohdentaa runsaisiin lajeihin, kuten sinisorsaan ja jättää taantuvien lajien yksilöt ampumatta.

Oman kosteikkonsa kestävästä metsästyksestä ovat vastuussa alueen metsästäjät. Metsästysseuran tai porukan kanssa kannattaa sopia yhteiset pelisäännöt sille, kuinka alueen kosteikoilla metsästetään. Jahtia suunniteltaessa tulee huomioida myös muut olennaiset sidosryhmät kuten maanomistajat, virkistyskäyttäjät ja lintuharrastajat.

Saalismäärät saadaan pidettyä kohtuullisina esimerkiksi metsästäjäkohtaisilla kiintiöillä. Lisäksi alueelle kannattaa sopia ajallisia tai paikallisia metsästysrajoituksia. Linnut viihtyvät alueella pidempään, jos tarjolla on rauhallisia paikkoja.

Noutava koira on erittäin suositeltava jahtikaveri vesilinnustuksessa.

Jari Niskanen

Jari Niskanen

Lyijyä sisältävien patruunoiden käyttö on kiellettyä vesilinnustuksessa.

PATRUUNOISTA

LYIJY on vaarallinen raskasmetalli, ja se on siksi ollut jo pitkään kielletty vesilinnustuksessa. Nykyään markkinoilla on saatavilla runsaasti korvaavista materiaaleista valmistettuja patruunoita. Ympäristötietoisen metsästäjän saataville tulee koko ajan lisää vaihtoehtoja. Markkinoilta löytyy nykyään myös patruunoita, joiden välitulppa ja hylsy ovat maatuvia.

Pekka Rousi

Volframi-, kupari-, teräs-, vismutti- ja tina/sinkkipatruunat.

Yleisimmät korvaavat materiaalit

TERÄS Halpaa ja helposti saatavilla. Ongelmana on kovuus, joka rajoittaa käyttöä joissain tilanteissa ja vanhemmilla aseilla.

VISMUTTI Ominaisuuksiltaan hyvin lähellä lyijyä, mutta kallis.

VOLFRAM Hyvin painava. Käytetään sekoitettuna muihin materiaaleihin, kuten nikkeliin tai tinaan.

Jokainen metsästäjä voi vaikuttaa metsästyksen vastuullisuuteen ja hyväksyttävyyteen.

LOPUKSI

METSÄSTÄMÄLLÄ vastuullisesti ylläpidämme metsästyksen hyvää mainetta ja yhteiskunnallista hyväksyntää. Jokainen metsästäjä voi vaikuttaa metsästyksen vastuullisuuteen ja kestävän verotuksen toteutumiseen omalla toiminnallaan.

Tavoitteeksi kannattaa ottaa, että metsästysverotus jää pienemmäksi, kuin alueen poikastuotto. Tällöin odotettavissa on runsaita lintuvesiä myös tulevaisuudessa. Lisäksi onnistuneella riistanhoitotyöllä voidaan parantaa taantuvien vesilintujen elinmahdollisuuksia.

Metsästetään kosteikoillamme yhdessä vastuullisesti, luontoa ja muita ihmisiä kunnioittaen!

Jari Niskanen

Vastuullisen vesilinnustajan muistilista

- Ammu varmoja laukauksia, pidä ampumaetäisyydet kohtuullisina ja vältä vaakalaukauksia.
- Ylläpidä hyvää lajintuntemusta ja ammu vain, kun tunnistat linnun.
- Älä metsästä säkkipimeässä.
- Älä jätä jälkiä maastoon, vaan kerää talteen roskat ja hylsyt.
- Säännöllinen ampumaharjoittelu lisää metsästyksen turvallisuutta ja saadun saaliin määrää.
- Metsästys tulee kohdistaa nuoriin lintuihin, joiden kuolleisuus luonnossa on suurta.
- Noutava koira on korvaamaton apu.
- Haavakot on kaikin keinoin pyrittävä löytämään ja lopettamaan.

Herätys! Nyt on aika ryhtyä toimeen!

Vesilintujen elinympäristön hoitoa sekä kestävää metsästystä tukemassa.

Uittokalusto